

> Retouradres Postbus 2518 6401 DA Heerlen

Gemeente Schouwen-Duiveland
T.a.v. het college van burgemeester en wethouders

Bezoekadres
Stadsplateau 1
3521 AZ Utrecht
T 088 370 02 88
www.toezichtsociaaldomein.nl

Inlichtingen bij
Persoonsgegevens

Ons kenmerk
TSD/66/FT/DF/CU

Uw kenmerk

Datum 19 juli 2024
Betreft Toezichtonderzoek Toezicht Sociaal Domein

Bijlage(n)
1

Geacht college,

Zoals aangekondigd in onze brief van 7 maart jl. heeft Toezicht Sociaal Domein (TSD) de afgelopen periode een toezichtonderzoek uitgevoerd in uw gemeente. Schouwen-Duiveland is een van de vier gemeenten waar TSD dit jaar zijn onderzoek 'Van verhelpen naar voorkomen' ([Van verhelpen naar voorkomen | Onderzoek en instrument | Toezicht Sociaal Domein](#)) uitvoert.

Aanleiding

Veel taken van de overheid op het gebied van welzijn en zorg zijn de afgelopen jaren verschoven naar de gemeenten. De bedoeling hiervan is onder meer om vroegtijdig en dichtbij de inwoner waar nodig zorg en ondersteuning te bieden. Toegankelijke, lichte en eenvoudige hulp moet ervoor zorgen dat de problemen van de betreffende inwoner niet groter worden of uitbreiden naar andere leefgebieden.

Gemeenten hebben de opdracht om de sociale samenhang in hun gemeente te bevorderen, waardoor zelfredzaamheid, ondersteuning en participatie van inwoners verbetert. Daarbij wordt veel verwacht van de zogenaamde 'sociale basis', die bestaat uit familie, naasten uit het sociaal netwerk, mantelzorgers, vrijwilligers, het welzijnswerk, burgerinitiatieven (waaronder zelfregie- of zelfhulpgroepen) en andere relevante organisaties die ondersteuning kunnen bieden als het nodig is. Voor het leefgebied zorg en welzijn hebben gemeenten, rijksoverheid en zorgpartijen hierover afspraken gemaakt in het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

Toezichtonderzoek TSD

TSD heeft onderzocht in hoeverre de gemeente Schouwen-Duiveland er samen met lokale partners in slaagt om met inzet van de sociale basis een vangnet te bieden aan inwoners die vastlopen in het dagelijks leven. In dit onderzoek focust TSD zich op de groep van (volwassen) inwoners met een psychische kwetsbaarheid of met (chronische) psychische of psychosociale problemen. TSD heeft aan de hand van vijf thema's in beeld gebracht hoe de gemeente de sociale basis in de dorpskernen en wijken ondersteunt en hoe de samenwerking tussen formele en informele organisaties op dit moment is. Wat goed gaat en wat beter kan. Met de uitkomsten van het onderzoek wil TSD de gemeente en het lokale netwerk handvatten bieden voor het versterken van de sociale basis op Schouwen-Duiveland. Dat moet uiteindelijk leiden tot meer samenredzaamheid en participatie van inwoners en vroegtijdige ondersteuning aan inwoners met psychische kwetsbaarheid om te voorkomen dat hun situatie verergert.

Voor het toezichtonderzoek heeft TSD verschillende bronnen geraadpleegd. Allereerst is TSD in gesprek gegaan met betrokken gemeenteambtenaren en zijn relevante beleidsstukken opgevraagd bij de gemeente. Vervolgens heeft TSD gesprekken gevoerd met medewerkers van formele en informele partijen en is gesproken met een aantal (ervaringsdeskundige) inwoners uit de verschillende dorpskernen van Schouwen-Duiveland.

Op 13 juni jl. heeft TSD in een bijeenkomst op het gemeentehuis van Schouwen-Duiveland zijn onderzoeksbevindingen aan alle betrokken organisaties en inwoners gepresenteerd en tegelijkertijd enkele aanbevelingen gedaan. Hierbij waren ook de verantwoordelijke wethouders, mevrouw Van Burg en mevrouw Smit, aanwezig. Tijdens de bijeenkomst zijn de gemeente en de aanwezige lokale partijen met elkaar in gesprek gegaan over de aanbevelingen en mogelijke verbeterpunten.

Een samenvatting van de bevindingen van en aanbevelingen door TSD vindt u hieronder.

Bevindingen toezichtonderzoek TSD

Sturing door de gemeente

Op basis van zijn bevindingen concludeert TSD dat de gemeente in haar visie op het sociaal domein het belang van de sociale basis onderschrijft, maar hiervoor nog geen concreet beleid heeft uitgewerkt. Wel wil de gemeente zich vanuit haar sturingsverantwoordelijkheid meer richten op 'regie op uitvoering' in plaats van 'regie op beleid'. Zo zet de gemeente momenteel sterk in op het verbeteren van haar toegangsfunctie. De 'beweging naar de voorkant' is echter in ontwikkeling. De lokale partners geven aan sturing van de gemeente te missen waar het gaat om de inzet van de sociale basis als vangnet voor onder andere psychisch kwetsbare inwoners.

Betrekken van inwoners

TSD heeft gezien en gehoord dat er in de verschillende dorpskernen in Schouwen-Duiveland sprake is van een vrij stevige sociale cohesie. Er ligt een redelijk stabiele infrastructuur aan dorpsraden en hulpkringen op het eiland. De gemeente hecht zeer aan het betrekken van inwoners bij haar beleid, maar kan naar de mening van TSD meer investeren in haar relatie met de inwoners. Vooral waar het gaat om het versterken van de sociale basis en het stimuleren, ondersteunen en faciliteren van burgerinitiatieven. Ook binnen de verschillende dorpsvisies heeft de gemeente nog (te) weinig aandacht voor de sociale samenhang.

Toegang tot hulp/ondersteuning

Van oudsher verwacht de gemeente een grote mate van initiatief en zelfredzaamheid van haar inwoners. Er zijn immers geen gemeentelijke sociale wijkteams en inwoners moeten voor hulp en ondersteuning vaak naar het gemeentehuis in Zierikzee komen. De gemeente is lastig bereikbaar en staat letterlijk op grote afstand van veel inwoners (ook die in een kwetsbare situatie verkeren). De gemeente heeft inmiddels aandacht voor het verbeteren van haar toegangsfunctie en er is een procesleider aangesteld om dit proces te begeleiden.

Ook de toegang tot ondersteuning vanuit de geestelijke gezondheidszorg (ggz) voor inwoners en hulpverleners kan verbeterd worden. Meerdere lokale hulpverleners missen vroegtijdige ggz-expertise en een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het herstel van een inwoner. Naast de formele ggz-organisaties in Schouwen-Duiveland kunnen ook de POH ggz en partijen als Ammekare (onderdeel van HerstelTalent) een rol spelen in de hulp aan mensen met psychische klachten. Onder andere vanwege hun laagdrempelige inloop en de inzet van ervaringsdeskundigen. Ammekare heeft momenteel verspreid over het eiland vier ontmoetingsplekken voor inwoners die op de een of andere manier vastlopen in het dagelijks leven. Verder is de werkwijze van de wooncoaches van de woningcorporatie opvallend. Zij zijn goed bereikbaar en aanspreekbaar in de

dorpskernen en hebben een belangrijke signaalfunctie waar het sociale en psychische problematiek betreft.

Een ander aandachtspunt betreft de bijdrage van de eerstelijnszorg aan het voorkomen van psychosociale problemen. Niet alle huisartsen in Schouwen-Duiveland zijn namelijk aangesloten op 'Welzijn op recept', maar hebben mogelijk wel anderszins afspraken gemaakt over laagdrempelige doorverwijzing naar gemeentelijke hulp.

Samenwerking

Als het om samenwerking binnen het sociaal domein in Schouwen-Duiveland gaat verwacht TSD een actieve(re) rol van de gemeente. Van verschillende lokale partijen hoorde TSD dat er behoefte is aan een visie (waar zetten we ons gezamenlijk voor in), verbinding en samenwerking tussen de formele en informele partijen op het eiland. Dat missen zij nu waardoor mogelijk waardevolle initiatieven onvoldoende van de grond komen.

In de gesprekken met lokale partijen op het eiland hoorde TSD dat lokale (zorg)partners elkaar op medewerkersniveau goed weten te vinden. Het OGGZ overleg speelt daarin een belangrijke rol. Hier komen signalering en ondersteuning samen. Deelnemende partijen zijn gericht op het vinden van (praktische) oplossingen voor inwoners met (ernstige) psychische problematiek. Zij zijn verbindend, kijken buiten de kaders van hun eigen organisatie en leveren maatwerk. Het OGGZ netwerk is het enige lokale netwerk op Schouwen-Duiveland waar de ggz (middels het team Maatschappelijk justitiële dienstverlening) bij betrokken is. Daarbuiten geven lokale hulpverleners aan dat het contact met de ggz, om verschillende redenen, steeds lastiger wordt.

Verantwoordelijkheden en bevoegdheden voor casusregie zijn volgens verschillende partijen niet goed vastgelegd voor situaties waar meerdere problemen samen komen rondom een inwoner of gezin. Het komt voor dat organisatiebelangen (één domein) en de belangen van een inwoner (domein-overstijgend) conflicteren. Door het ontbreken van regie wordt er vaak geen oplossing gevonden voor de inwoner en wordt de knelende situatie in stand gehouden of verergert deze zelfs.

Evaluatie en borging

Volgens TSD is er verbetering nodig op het gebied van evaluatie en borging. Zo is de samenwerking binnen het OGGZ-netwerk slechts eenmaal geëvalueerd en wordt ook de in het OGGZ-overleg besproken casuïstiek niet geëvalueerd.

Ook hebben gemeente en betrokken lokale partners nog geen gedeeld beeld over wat een sterke sociale basis is en wie welke rol daarin speelt, waardoor resultaten lastig te monitoren zijn.

Aanbevelingen TSD

Onderstaande aanbevelingen zijn gericht aan alle partijen in het lokale netwerk. Hier en daar is een aanbeveling specifiek voor de gemeente bedoeld. TSD gaat ervan uit dat de betrokken partijen de aanbevelingen gezamenlijk oppakken.

Sturing door gemeente

- Pak als gemeente de regie. Maak waar mogelijk gebruik van de middelen en structuren uit GALA en IZA en bekijk wat dat vraagt aan samenwerking met gemeenten uit de regio.
- Stel met inwoners en uitvoerend professionals een langetermijnvisie voor de sociale basis op en draag deze actief uit, zodat alle lokale partners hun energie inzetten op gezamenlijk vastgestelde doelen en resultaten.

Betrokkenheid van inwoners

- Ga als lokaal netwerk uit van de behoefte en motivatie van inwoners. Dat vraagt om maatwerk (per persoon, per wijk en/of per dorpskern) en samenwerking met sociale netwerken van inwoners.
- Gemeente: stimuleer, ondersteun en faciliteer inwoners in het opzetten en organiseren van activiteiten die (sociale) netwerken versterken. Hier ligt een belangrijke rol voor het lokale opbouwwerk.

Toegang tot hulp/ondersteuning

- Ga als gemeente naar de inwoner toe. Zorg voor laagdrempelige en ook informele inlooppunten in de dorpskernen. Werk - indien nodig - outreachend. Maak daarbij vooral gebruik van wat er al is (dorpsraden, hulpkringen, buurthuizen, scholen, sportverenigingen, enz.);
- Zorg als lokaal netwerk voor verbinding tussen de verschillende formele en informele toegangspunten (huisarts/POH-GGZ, Wmo, woningcorporatie, thuiszorg, wijkagent, vrijwilliger, enz.);
- Zoek als lokaal netwerk per inwoner of gezin naar duurzame en integrale oplossingen, als het kan binnen het eigen netwerk. Doe dit zo vroeg en dichtbij mogelijk en multidisciplinair.

Samenwerking

- Pak als gemeente de regie op de samenwerking in het lokale netwerk en blijf investeren in en aandacht vragen voor de samenwerking met en tussen formele én informele partners;
- Maak als lokaal netwerk heldere (regionale) afspraken over de inzet van ggz-deskundigheid, liefst zo vroeg mogelijk in het ondersteuningstraject voor de inwoner;
- Maak als lokaal netwerk ten aanzien van casusregie heldere afspraken over wederzijdse taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

Evaluatie en borging

- Leer en ontwikkel als lokaal netwerk gezamenlijk, zowel met formele als informele partijen, en betrek (ervaringsdeskundige) inwoners. Domein-overstijgende samenwerking voor de inwoner vraagt continue aandacht en bijstelling;
- Borg het leren op alle niveaus. Het leren gebeurt niet alleen in de uitvoering, maar ook op bestuurs- en beleidsniveau.

Samenvattend stelt TSD dat de gemeente Schouwen-Duiveland belang hecht aan een sterke sociale basis en daarop zowel in mankracht als in middelen wil investeren. TSD is van mening dat de gemeente hierin op korte termijn een actieve en meer sturende rol moet pakken door in afstemming met lokale partners én inwoners (lange-termijn)beleid te ontwikkelen en te implementeren. Waar de gemeente voorheen op afstand stond moet zij nu naar de inwoners en informele partijen toe komen. Hiervoor zal de gemeente moeten werken aan laagdrempelige inlooppunten en een duurzame verbinding tussen de diverse toegangspunten. Inzet van vroegtijdige ggz-expertise op lokaal niveau is noodzakelijk en dient samen met de ggz te worden ontwikkeld. Evenals investeren in een samenwerkingsgerichte cultuur tussen formele en informele partijen.

Vervolg toezichtonderzoek Schouwen-Duiveland

Na aanbieding van de onderzoeksbevindingen door het College van B en W aan de gemeenteraad, of uiterlijk op 17 september 2024, publiceert TSD deze brief op zijn website. Daarbij verzoekt TSD de gemeente om de inhoud van deze brief ook te delen met het betrokken lokale netwerk op Schouwen-Duiveland.

TSD is positief over de intenties van de gemeente, en is benieuwd naar de praktische uitwerking van de (nieuwe) gemeentelijke visie in beleid en uitvoering. In het voorjaar van 2025 gaat TSD graag opnieuw met de gemeente in gesprek over de voortgang.

Aanvullend aan het onderzoek in Schouwen-Duiveland voert TSD de komende maanden een vergelijkbaar toezichtonderzoek uit bij drie andere gemeenten. De uitkomsten van alle onderzoeken zal TSD begin volgend jaar op geaggregeerd niveau publiceren op de website van TSD (www.toezichtsociaaldomein.nl).

Tenslotte wil ik graag mijn dank uitspreken voor de constructieve medewerking en bijdrage van de gemeente en lokale partijen die we voor dit onderzoek hebben geraadpleegd.

Indien u vragen heeft over deze brief kunt u contact opnemen met de projectleider van het onderzoek, **Persoonsgegevens**. Zij is bereikbaar via mailadres **Persoonsgegevens** of telefoonnummer **Persoonsgegevens**.

Met vriendelijke groet,

Persoonsgegevens

Fleur Tack
Waarnemend programmadirecteur Toezicht Sociaal Domein

- Bijlage¹

¹ Deze praatplaat is een weergave van wat TSD in zijn toezichtonderzoek aan partijen en personen is tegen gekomen. Dit overzicht is niet compleet maar kan als basis dienen voor een gesprek over de samenwerking tussen formele en informele partijen en het versterken van de sociale basis op Schouwen-Duiveland.

Praatplaat 'Van verhelpen naar voorkomen'

Gemeente Schouwen-Duiveland

Betrokken partijen zorgdomein

- Huisarts en POH ggz
- Fysiotherapeut
- Emergis (MJD en FACT)
- Eleos ggz
- Zorgbelang
- Agathos thuiszorg
- Admiraal de Ruijterziekenhuis
- Zorgverzekeraars

Betrokken partijen sociaal domein

- SMWO
- Allévo (thuisbegeleiding en buurtzorg)
- GORS
- GGD bemoeizorg
- HerstelTalent
- Odensehuis

Gemeentelijke uitvoering

- Procesregie
- AOV
- BOA
- Wmo-consulent
- Vroegsignalering
- Werk en Inkomen

Overige betrokken partijen

- Woningbouwcoöperatie
- Politie
- Reclassering
- Humanitas
- Leger des Heils

Gemeentelijk beleid

